

Терещенко Н. М.,
доцент кафедри бібліотекознавства та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна),
кандидат педагогічних наук
Ел. пошта: n.tereshchenko@kubg.edu.ua

Natalia Tereshchenko,
Candidate of Pedagogical Science,
Associate Professor of the Department of Library Science
and Informology
of Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)
Email: n.tereshchenko@kubg.edu.ua
ORCID iD 0000-0003-3583-0701

УДК 65.015.3:023.5:005.336.5

DOI: 10.28925/2524-2644.2019.2.14

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

COMPETENCE FORMATION AND COMPETENCE EVALUATION OF LIBRARY AND INFORMATION INDUSTRY SPECIALISTS

У статті розкрито зміст компетентностей фахівців бібліотечно-інформаційної галузі та значення оцінювання у процесі їх формування. Для опрацювання матеріалу застосовувалися методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення.

Узагальнено види компетентностей фахівців бібліотечно-інформаційної галузі, основними з яких є функціональна (професійна), інтелектуальна та соціальна (соціально-психологічна). Кожна з основних компетентностей є комплексною і реалізується за допомогою інших компетентностей та умінь. Їх формування здійснюється шляхом професійної перепідготовки, підвищення кваліфікації, стажування та оперативної актуалізації знань неформальними освітніми каналами.

Інформаційна компетентність та інформаційна грамотність є невід'ємною складовою у формуванні професійної компетентності працівника бібліотечно-інформаційної галузі, здатного відповідати запитам професії та потребам суспільства. Розглянуто американський досвід забезпечення інформаційної грамотності з використанням навчальної програми з урахуванням зовнішніх змінних чинників: стандартів освіти, моделей освіти, нових технологій та можливостей і вимог суспільства до інформаційного фахівця.

Рівень професійних компетенцій постає ключовим критерієм для оцінки ефективності працівників. Оцінювання професійної компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі може розглядатися як невід'ємний і важливий етап у структурі підготовки фахівців, а також як напрям прикладного дослідження, яке спрямоване на виявлення проблем у формуванні, реалізації та розвитку компетентностей, пошук шляхів їх розв'язання.

Проаналізовано та узагальнено різні бачення щодо критеріїв оцінювання компетентності та ефективності роботи. Результати оцінювання професійних компетенцій бібліотечних фахівців дають уявлення про сприйняття та ставлення користувачів і суспільства до результатів діяльності бібліотек та їх персоналу.

Ключові слова: професійна компетентність, інформаційна компетентність, фахівці, бібліотекарі, оцінювання, критерії.

The article is devoted to the required competencies of library and information industry specialists, and its evaluation in the process of competence building. The following methods are applied to work out the problem: analysis, synthesis, comparison, generalization.

The types of required competencies of specialists of library and information industry specialists are summarized. The main required competencies are functional (professional), intellectual and social (socio-psychological) competencies. Each of the core competencies is complex and should be implemented with the help of other competencies and skills. To form such skills, specialists need to do professional retraining, advanced training, internships, and prompt updating of knowledge using non-formal education.

Information competence and information literacy are an integral part of developing the professional competence of a library and information industry employee to be able to meet the needs of the professional sphere and the community. The article examines the American experience in providing informative literacy with the help of the curriculum which takes into account the following external changeable factors: education standards, models of education, new technologies and abilities, and requirements of society for information specialists.

A key criterion for evaluating employee skills is the level of professional competence. Evaluation of the professional competence of library and information specialists can be seen as an integral and important step in specialist training. As well, it could be a field of applied research aimed at identifying problems in the formation, implementation and development of competencies, and at finding ways to solve them. The results of evaluating the professional competencies of library employees can reveal the users and community attitude to the libraries and their staff activities.

Key words: professional competence, information competence, specialists, librarians, evaluation, criteria.

Вступ. Користувачі інформаційних послуг та суспільство загалом нині висувають нові вимоги до професійної компетенції бібліотечно-інформаційних працівників, іноді навіть до кінця не усвідомлюючи їх значення і ролі у сучасних інформаційних процесах. Бібліотечна професія відзначається багатогранністю своєї діяльності, а бібліотекар постає у ролі консультанта, аналітика, методиста, порадидача, викладача — він має бути компетентним у різних галузях знань.

Актуальність формування професійної компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі, а особливо її інформаційної складової, визначається бурхливим розвитком інформаційних потоків та цифрових технологій, входження їх в усі аспекти життя і діяльності суспільства. Постать бібліотекаря, його знання та уміння опинилися під пильним критичним поглядом керівників, колег, користувачів інформаційних послуг. Компетентність стала предметом оцінки між можливостями фахівця та бажаними результатами. Потреба в оцінюванні була і нині залишається частиною свідомого ставлення людини до свого оточення, дій, вчинків, результатів, успіхів та невдач, причин та наслідків тощо. Тож на окрему увагу заслуговують питання оцінювання професійної компетентності бібліотечно-інформаційних фахівців та визначення відповідних критеріїв її оцінки.

Питання розвитку професійної компетентності фахівців висвітлюються у працях таких науковців, як Н. Баловсяк, Н. Громницька, І. Кисла, Н. Коржик, О. Онищенко, Г. Фонотов, І. Хмара та ін. Значний внесок у вивченні проблем оцінювання ефективності роботи, компетентності фахівців та управлінців зробили науковці з різних галузей, зокрема: М. Коляда, А. Кот, Д. Нево, В. Саламатов; не є винятком і бібліотекознавці (Л. Дубровіна, Р. Миколенко, Г. Солоїденко, Н. Тарасенко та ін.).

Мета статті — комплексно розглянути проблему формування та оцінювання компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі на сучасному етапі.

Основними **завданнями** дослідження є: розглянути та узагальнити види компетентностей фахівців бібліотечно-інформаційної галузі

та напрями їх формування; розкрити значення оцінювання у процесі формування професійної компетентності; визначити критерії оцінювання.

Методи дослідження. Під час написання статті та опрацювання дослідного матеріалу застосовано комплекс загальнонаукових методів: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Вивчення та систематизація публікацій з питань, що стосуються окресленої проблеми, поєднано з власним дослідженням та досвідом.

Результати й обговорення. Постійне підвищення рівня знань для фахівців бібліотечно-інформаційної галузі є необхідною умовою для того, щоб залишатися професіоналами й відповідати сучасним інформаційним запитам суспільства.

Розвиток й урізноманітнення інформаційної індустрії значно розширюють вимоги до сучасного бібліотекаря та його компетентностей. Нині він має: здійснювати аналітико-синтетичну обробку інформації; володіти методологією розкриття та поширення знань, зосереджених у бібліотечних фондах; знати комп'ютерні технології бібліографування, реферування, підготовки оглядово-аналітичних і прогностичних матеріалів, проводити наукометричні, інформетричні та бібліометричні дослідження; надавати інформаційні продукти й послуги на замовлення користувачів як у традиційному форматі, так і електронних публікацій з дотриманням вимог збереження авторського права; уміти використовувати різноманітні програмні продукти; створювати бібліографічні, аналітичні та повнотекстові бази даних тощо [1].

Як зауважує Н. Коржик, новий тип бібліотекаря — інформаційного фахівця — матиме попит на ринку праці у майбутньому та буде потрібний протягом професійного життя за умов наявності відповідної компетентності, освіченості, креативної особистості, яка здатна самовдосконалюватися, навчатися та підвищувати свій кваліфікаційний рівень [2, 14].

Навчання фахівців бібліотечно-інформаційної галузі та формування їх професійної компетентності здійснюється у напрямках професійної перепідготовки, підвищення кваліфікації, стажування та оперативної актуалізації знань неформальними освітніми каналами [3, 3] (табл. 1).

Напрями навчання фахівців бібліотечно-інформаційної галузі

Напрямок навчання	Зміст
Професійна перепідготовка	Набуття нових знань та навичок, необхідних для виконання професійної діяльності, отримання нової кваліфікації з бібліотечно-інформаційних спеціалізацій
Підвищення кваліфікації	Розширення теоретичних та практичних знань відповідно до нових вимог до рівня професійної кваліфікації шляхом відвідування короткострокових проблемних семінарів і шкіл-семінарів, курсів підвищення кваліфікації, творчих лабораторій та майстерень, майстер-класів, тренінгів, практикумів тощо
Стажування	Закріплення на практиці знання, отримані у результаті теоретичної підготовки, ознайомлення з передовим досвідом та інноваціями у бібліотечно-інформаційних діяльності
Актуалізація знань неформальними освітніми каналами	Поглиблення професійних знань завдяки участі у конференціях, семінарах, нарадах, круглих столах, ярмарках ідей, ділових іграх, фокус-групах, конкурсах, міжнародних освітніх і професійно-ознайомлювальних турах тощо

Компетентність бібліотекаря, його особисті якості, на думку Н. Громницької та Г. Фонова, є основними в індивідуальному бібліотечному обслуговуванні. «На спілкування із читачами потрібно ставити найбільш кваліфікованих, ерудованих співробітників, досвідчених, що розуміються й на книжковому світі, й на людських душах, справжніх інтелектуалів... оскільки читач, судить про усіх нас, бібліотекарів, по тих конкретних особах, з якими зустрічається на "видачі"» [4, 101].

Професійну компетентність фахівців бібліотечно-інформаційної галузі ми розглядаємо як сукупність фізичних та інтелектуальних якостей, особистісних характеристик, знань та досвіду, які у комплексі забезпечують йому здатність використовувати та розвивати власний потенціал, оперативно й успішно адаптуватися до професійної діяльності та змін, які відбуваються у суспільстві.

Основними комплексними видами компетентностей фахівців бібліотечно-інформаційної галузі є функціональна (професійна), інтелектуальна та соціальна (соціально-психологічна). Кожна з основних компетентностей реалізується за допомогою інших компетентностей та вмінь (табл. 2).

Високий інтелектуальний потенціал та інформаційна компетентність певною мірою набувають першочергового значення у розв'язанні завдань сучасної бібліотеки. Фахівці бібліотечно-інформаційної галузі мають працювати в умовах постійного зростання інформаційних потоків, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та відповідного

підвищення вимог до інформаційних послуг у все більш вибагливого користувача.

Як зазначає О. Онищенко, цифровізація працює на бібліотечну справу і дає можливість бібліотекам: формувати необмежений за обсягом інформаційний ресурс; інтегрувати у фонді всі види інформації на всіх існуючих її носіях; забезпечити доступ читача / користувача до будь-якої відкритої інформації в будь-якому місці планети; створювати умови для перетворення професії бібліотекаря в першорядну постані інтелектуального життя [5].

Розвиток інформаційної компетентності є невід'ємною складовою у формуванні нового стилю мислення та поведінки працівника бібліотечно-інформаційної галузі, здатного відповідати потребам ринку праці, підвищувати власну соціально-економічну ефективність.

Інформаційна компетентність являє собою новий напрям, який виник безпосередньо під впливом нових інформаційних технологій і створення електронних інформаційних технологій [6]. Вона базується на таких компонентах: інформаційному (здатність ефективної роботи з різного роду інформацією) та комп'ютерному (комп'ютерно-технологічному) (робота з сучасними комп'ютерними засобами та програмним забезпеченням).

Результати одного з перших досліджень інформаційної компетентності представлені у звіті за результатами дослідження «Інформаційна компетентність в університеті штату Каліфорнія» за 2001 р. [7]. У ньому інформаційна компетентність представляється як компетентність роботи

Основні види компетентностей фахівців бібліотечно-інформаційної галузі

КОМПЕТЕНТНОСТІ	ВИДИ	Характеристики	Компетентності (уміння)
	Функціональна (професійна)	Професійні знання та вміння їх реалізувати	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Інформаційна компетентність ➤ Комунікативні уміння ➤ Організаторські уміння
	Інтелектуальна	Аналітично мислити і здійснювати комплексний підхід до виконання своїх обов'язків	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Когнітивні (пізнавальні) уміння ➤ Проектувальні уміння (планування, прогнозування тощо) ➤ Конструктивні уміння ➤ Аксиологічні уміння (оцінювання і контроль у роботі з користувачами, інформацією тощо)
	Соціальна (соціально-психологічна)	Комунікаційні й інтеграційні здібності, уміння підтримувати стосунки, сприймати і враховувати думки колег, знання етики ділового спілкування, уміння запобігати конфліктам та залагоджувати їх	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Емоційна компетентність (розуміння і визнання власних почуттів та почуттів інших для керування своїми емоціями) ➤ Інтерактивна компетентність (взаємодія між людьми) ➤ Перцептивна компетентність (сприйняття і розуміння себе та партнера) ➤ Рольова компетентність (володіння своїми психологічними ролями, бути повноправним суб'єктом цих ролей, включати рольову поведінку в процес власної життєдіяльності та життєтворчості)

з бібліотечними ресурсами, пов'язана з пошуком і опрацюванням різноманітних повідомлень. За результатами цього дослідження були визначені складові інформаційної компетентності.

Поряд з інформаційною компетентністю існує поняття «інформаційна грамотність» (Information Literacy), яке вперше було вжито в національній програмі реформи вищої освіти у 1977 р. у США.

Вагомий внесок до розробки зазначеного поняття здійснила Американська бібліотечна асоціація (The American Library Association [ALA]), яка у 1998 р. затвердила «Стандарти інформаційної грамотності» (Information Literacy Standards, 1998). Згідно зі Стандартами інформаційної грамотності для вищої освіти визначено основні позиції щодо вмінь сучасного студента та освіченої людини загалом у роботі з інформацією [8] (табл. 3).

Як стандарт інформаційної грамотності для вищої освіти запропоновано механізм забезпечення інформаційної грамотності, що базується

на створенні та використанні навчальної програми з урахуванням зовнішніх змінних чинників: стандартів, освіти, моделей освіти, нових технологій та можливостей і вимог суспільства до інформаційного фахівця [9] (рис. 1).

Інформаційна компетентність та складові її формування ґрунтовно розглянуто І. Кислою. Авторкою виокремлено такі компоненти інформаційної компетентності фахівця: інформаційно-пошуковий, інформаційно-аналітичний, інформаційно-етичний, інформаційно-оцінний тощо [10, 111–112].

Професійна компетенція сприяє успішній діяльності на основі практичного досвіду, умінь та знань при розв'язанні поставлених професійних завдань, а також визначає якість їх виконання. Рівень професійних компетенцій постає ключовим критерієм для оцінки ефективності персоналу.

Нині прийнято розрізняти види компетентності як об'єкта оцінювання (управлінська,

Таблиця 3

Інформаційні вміння за Стандартами інформаційної грамотності для вищої освіти Американської бібліотечної асоціації

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ (International standards)	ЗМІСТ		ВМІННЯ
	Доступ (Access)	Потреба (need)	Визначати характер та ступінь потреби в інформації
		Місцезнаходження (location)	Знаходити необхідну інформацію для ефективної професійної діяльності
	Оцінювання (Evaluate)	Оцінювання (assessment)	Аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію, яка використовується, та її джерела (перевіряти точність, своєчасність, доцільність)
		Організація (organization)	Організувати знайдені матеріали: групувати за розділами, використовувати цитати, складати бібліографію
	Використання (Use)	Використання інформації (information use)	Ефективно використовувати інформацію для досягнення певної мети
Комунікація (communication)		Розуміти економічні, правові, соціальні та етичні аспекти щодо використання інформації	

Рис. 1.

Механізм забезпечення інформаційної грамотності

професійна, виробнича тощо) залежно від сфери застосування.

Оцінювання професійної компетентності є цілеспрямованим процесом встановлення відповідності якісних характеристик (здібностей, мотивації і властивостей) об'єкта оцінювання

(фахівця, керівника тощо) до вимог посади, яку він обіймає.

Характеристики персоналу в контексті їх оцінювання А. Кот умовно поділяє на дві групи: 1) професійно-компетентні (професійна підготовленість та рівень кваліфікації, ставлення

до праці, лояльність до організації, професійна поведінка, соціалізація, якість і результати праці, складність та відповідальність праці); 2) психофізіологічні, а саме: біопсихофізичні (працездатність, стан здоров'я, ментальні здібності); психічні (соціотип, темперамент, тип нервової системи); моральні (чесність, принциповість, порядність, терпимість, працелюбність, самокритичність); соціально-психологічні (лідерство, мотивація, незалежність в оцінках і судженнях, здатність розв'язувати питання, творчий підхід, вміння працювати у команді, відповідальність, самостійність, дисциплінованість, комунікабельність, цілеспрямованість, організованість, ініціативність, рішучість) [11].

Оцінювання професійної компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі може розглядатися як невід'ємний і важливий етап у структурі підготовки фахівців та напрям прикладного дослідження, яке спрямоване на виявлення проблем у формуванні, реалізації та розвитку компетентностей, та пошуку шляхів їх вирішення.

Визначення чітких критеріїв оцінювання компетентності та ефективності роботи бібліотекарів потребує окремої уваги, оскільки вони по-різному будуть сприйматися і оцінюватися з погляду керівників бібліотек та користувачів бібліотечних послуг.

Критерії оцінювання компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі — це певний показник, що має кількісні та якісні характеристики, що вимірюються, і на підставі якого здійснюється оцінка готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

До критеріїв ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців бібліотечно-інформаційної галузі з метою оцінювання рівня їхньої готовності до професійної діяльності належать (за М. Колядою):

— мотиваційний критерій (необхідні індивідуально-особистісні якості, мотиви і переконання, що організують і спрямовують волюві зусилля для якісної реалізації професійної діяльності);

— когнітивний критерій (повнота, глибина і системність професійно спрямованих знань, уявлення про особливості й умови професійної діяльності);

— операційно-діяльнісний критерій (рівень сформованих професійно важливих навичок та умінь для розв'язання навчальних і професійних завдань) [12, 70].

Своєю чергою, Девід Нево у праці «Оцінювання в освіті: значення, роль та методи» окреслив зміст та процес «оцінювання» за допомогою

10 позицій, які відображають «основні проблеми визначальних підходів до оцінювання» [13, 435]. Що ж до критеріїв, то автор визначив низку позицій, які цілком можуть бути використані як критерії оцінювання компетентностей фахівців у інформаційно-бібліотечній діяльності.

Такими критеріями можуть бути:

— відповідність (діяльності, продуктів, послуг) конкретним потребам дійсних або потенційних клієнтів;

— відповідність (діяльності) національним ідеям, ідеалам, соціальним та культурним цінностям;

— відповідність (діяльності) встановленим стандартам та нормам;

— перевага (продуктів, послуг) над альтернативними об'єктами;

— досягнення цілей, які ставляться перед об'єктом.

У світі нині спостерігається загальна тенденція до зменшення ролі попередньої оцінки й оцінювання особистих якостей та паралельно зростає увага до кінцевого результату роботи (забезпечення й надання високоякісних бібліотечно-інформаційних послуг), комунікаційних аспектів. При оцінюванні компетентності бібліотекарів слід враховувати такі чинники: результати роботи, творчий підхід, комунікаційні здібності, організаційні навички, робота в команді тощо.

У деяких країнах Європейського Союзу визначають такі критерії оцінювання фахівця та його компетентності: патріотизм, належна якість роботи, дисциплінованість та успішне навчання, знання нормативно-правової системи, трудова дисципліна [14].

Вітчизняний науковець В. Саламатов розглядає загальну схему оцінювання (ЗСО) як інструмент для оцінювання результатів професійної діяльності та компетентності. Автор зосередив увагу на оцінюванні діяльності керівників, виявленні слабких місць у їхній роботі та розробці підходів щодо її вдосконалення. Структура цієї схеми включає два блоки, що підлягають оцінюванню шляхом порівняння [15, 19]. ЗСО може використовуватися і для оцінювання компетентності фахівців, зокрема бібліотечно-інформаційної галузі (рис. 2)

Критерії та субкритерії, як видно з рис. 2., у оцінці оцінювання компетентності бібліотечно-інформаційної фахівців зорієнтовані на користувачів і суспільство, їхнє сприйняття та ставлення до результатів діяльності бібліотек і персоналу.

Критерії та субкритерії в оцінюванні компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі

Висновки. Отже, на формування професійної компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі значний вплив здійснюють особисті якості та риси, вроджені чи здобуті протягом професійної діяльності. Узагальнено основні види компетентностей фахівців бібліотечно-інформаційної галузі. Це, зокрема, функціональна (професійна), інтелектуальна та соціальна (соціально-психологічна) компетентність. Кожна з них є комплексною і реалізується за допомогою інших компетентностей та вмій. Їх формування здійснюється шляхом професійної перепідготовки, підвищення кваліфікації, стажування та оперативної актуалізації знань неформальними освітніми каналами.

Інформаційна компетентність та інформаційна грамотність є невід'ємною складовою у формуванні професійної компетентності працівника бібліотечно-інформаційної галузі, здатного відповідати запитам професії та потребам суспільства.

Розглянуто американський досвід забезпечення інформаційної грамотності з використанням навчальної програми з урахуванням зовнішніх змінних чинників: стандартів освіти, моделей освіти, нових технологій

та можливостей і вимог суспільства до інформаційного фахівця.

Рівень професійних компетенцій постає ключовим критерієм для оцінки ефективності працівників. Оцінювання професійної компетентності фахівців бібліотечно-інформаційної галузі може розглядатися як невід'ємний і важливий етап у структурі їхньої підготовки, а також напрям прикладного дослідження, спрямованого на виявлення проблем у формуванні, реалізації і розвитку компетентностей та пошук шляхів їх вирішення.

Проаналізовано та узагальнено різні бачення щодо критеріїв оцінювання компетентності та ефективності роботи. Результати оцінювання професійних компетенцій бібліотечних фахівців дають уявлення про сприйняття та ставлення користувачів і суспільства до результатів діяльності бібліотек та їх персоналу.

Ця стаття не розкриває всього спектра існуючої проблеми і потребує дослідження за такими напрямками, як визначення та конкретизація вимог і компетентності бібліотечно-інформаційних фахівців; конкретизація критеріїв оцінювання та розробки методичного забезпечення для оцінювання професійної компетентності тощо.

Джерела

1. Спирін О. М. Проблема розвитку інформатичних компетентностей бібліотечних працівників: метод. рек. 2012. 16 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/1867/2/Метод_рек_інформат_компет_бібліотекарів.pdf
2. Коржик Н. Професійні компетенції бібліотекаря XXI століття. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 6. С. 12–15.
3. Інноваційні форми підвищення кваліфікації бібліотечного персоналу: Методичні рекомендації, поради / укл.: І. М. Хмара, І. М. Палаташ. Ужгород, 2013. Вип. 4. 30 с. URL: https://zodub.uz.ua/vydav/download/faxovyj_bloknot_4.pdf
4. Громницька Н. Сучасні методи та форми бібліотечного обслуговування користувачів. Житомир, 2016. С. 96–102. URL: <http://library.zu.edu.ua/doc/hromnytska.pdf>
5. Онищенко О. Проблеми адаптації бібліотек до умов цифрової культури. *Бібліотечний вісник*. 2015. № 6. С. 3–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2015_6_3
6. Баловсяк Н. Х. Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*: зб. наук. пр. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2006. № 4 (11). URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/888/1/30.pdf>
7. Patti S. Caravello, Chair, Eloisa Gomez Borah, Judith Herschman, Eleanor Mitchell. "Information Competence at UCLA: Report of a Survey Project". UCLA Library, 2001. URL: <https://escholarship.org/uc/item/4v06j4z5>
8. Information Literacy Competency Standards for Higher Education. ALA. Chicago, Illinois, 2000. URL: <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency>
9. Information Literacy Standards & Models, 2011. URL: <https://www.slideshare.net/ClaudioLaferla/information-literacy-standards>
10. Кисла І. Г. Підходи до формування інформаційної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу. *Інформаційні технології в освіті*. 2008. № 2. С. 110–113.
11. Кот А. Є. Методичні підходи до оцінки передумов і факторів формування та розвитку трудового менталітету управлінського персоналу. *Наукові праці МАУП*. Київ: Персонал, 2012. Вип. 4 (35). С. 197–202.
12. Коляда М. Г. Критерії оцінювання та рівні сформованості базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців із інформаційної безпеки. *Вісник післядипломної освіти*: зб. наук. пр. Донецьк, 2011. Вип. 4(17). С. 69–77. URL: file:///C:/Users/%D0%9D%D0%B0%D1%82%D0%B0/Downloads/Vpo_2011_4_11.pdf
13. Nevo, D. Evaluation in Education: Meaning, Roles and Methods. *Megamot*, 1986. Vol. 29 (4). 428–440 p.
14. Breisig, T. Personalführung, Mitarbeitergespräch, Zielvereinbarungen, 2-ed., Frankfurt am Main, 2007. 417 s.
15. Саламатов В. Методика експрес-оцінки якості адміністративного управління. *Віче*. 2013. № 10. С. 18–22.

References

1. Spirin, O. (2012). Problema rozvytku informatychnykh kompetentnosti biblioteknykh pratsivnykiv [The Problem of Development of Information Competencies of Library Workers]. *Metodychni rekomendatsii*, 16 p. [in Ukrainian]. http://lib.iitta.gov.ua/1867/2/Метод_рек_інформат_компет_бібліотекарів.pdf
2. Korzhyk, N. (2017). Profesiini kompetentsii bibliotekaria XXI stolittia [Professional Competencies of the 21st Century Librarian]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, Vol. 6, pp. 12–15 [in Ukrainian].
3. Innovatsiini formy pidvyshchennia kvalifikatsii biblioteknoho personalu: metodychni rekomendatsii, porady [Innovative Forms of Training for Library Staff: Guidelines, tips]. (2013). Compiled by: I. M. Khmara, I. M. Palatash, Uzhhorod, Vol. 4, 30 p. [in Ukrainian]. https://zodub.uz.ua/vydav/download/faxovyj_bloknot_4.pdf
4. Hromnytska, N. (2016). Suchasni metody ta formy biblioteknoho obsluhovuvannia korystuvachiv [Modern Methods and Forms of Library User Service]. Zhytomyr, pp. 96–102 [in Ukrainian]. <http://library.zu.edu.ua/doc/hromnytska.pdf>
5. Onyshchenko, O. (2015). Problemy adaptatsii bibliotek do umov tsyfrovoi kultury [Problems of Libraries Adaptation in Digital Culture Conditions]. *Biblioteknyi visnyk*, Vol. 6, pp. 3–7 [in Ukrainian]. http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2015_6_3
6. Balovsiak, N. (2006). Struktura ta zmist informatsiynoi kompetentnosti maybutnioho spetsialista [Structure and Content of Information Competence of the Future Specialist]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova, Serii 2: Kompiuterno-orientovani systemy navchannia: zb. nauk. pr., 2006. № 4 (11), K.: NPU im. M. P. Drahomanova* [in Ukrainian]. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/888/1/30.pdf>
7. Caravello, Patti S.; Borah, Eloisa Gomez; Herschman, Judith; Mitchell, Eleano. (2001). "Information Competence at UCLA: Report of a Survey Project". UCLA Library [in English]. <https://escholarship.org/uc/item/4v06j4z5>
8. Information Literacy Competency Standards for Higher Education. (2000). ALA, Chicago, Illinois [in English]. <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency>.
9. Information Literacy Standards & Models. (2011). [in English]. <https://www.slideshare.net/ClaudioLaferla/information-literacy-standards>
10. Kysla, I. (2008). Pidkhody do formuvannia informatsiynoi kompetentnosti vchytelia zahalnoosvitnioho navchalnoho zakladu [Approaches in Forming Informational Competence of Secondary School Teachers]. *Informatsiioni tehnologii v osviti*, Vol. 2, pp. 110–113 [in Ukrainian].
11. Kot, A. Ye. (2012). Metodychni pidkhody do otsinky peredumov i faktoriv formuvannia ta rozvytku trudovoho mentalitetu upravlinskoho personalu [Methodological Approaches to Assessing the Conditions and Factors of Development of Labor and Management's Mentality]. *Naukovi pratsi MAUP, Vol 4 (35)*, pp. 197–202 [in Ukrainian].

12. Koliada, M. (2011). Kryterii otsiniuvannia ta rivni sformovanosti bazovykh profesiinykh kompetentsii u maibutnikh fakhivtsiv iz informatsiinoi bezpeky [Criteria for Evaluation and Formedness of the Basic Levels of Professional Competence in Future Professionals in Information Security]. *Visnyk pislidyplomnoi osvity: zb. nauk. pr.*, Vol. 4 (17), Donetsk, pp. 69–77 [in Ukrainian].

file:///C:/Users/%D0%9D%D0 %B0 %D1%82 %D0 %B0/Downloads/Vpo_2011_4_11.pdf

13. Nevo, D. (1986). *Evaluation in Education: Meaning, Roles and Methods*. *Megamot*, Tel Aviv, Israel.

14. Breisig, T. (2007). *Breisig T. Personalführung, Mitarbeitergespräch, Zielvereinbarungen*. 2-ed., Frankfurt am Main, Germany [in German].

15. Salamatov, V. (2013). *Metodyka ekspres-otsinky yakosti administratyvnoho upravlinnia* [Methods of Rapid Assessment of the Quality of Administrative Management]. *Viche*, No. 10, pp. 18–22 [in Ukrainian].

Подано до редакції: 20.11.2019 р.

Прийнято до друку: 26.12.2019 р.

Терещенко Н. М., доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна), кандидат педагогічних наук

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ И ОЦЕНКИ КОМПЕТЕНТНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННОЙ ОТРАСЛИ

В статье раскрыто содержание компетенций специалистов библиотечно-информационной отрасли и значение оценивания в процессе их формирования. Для обработки материала использовались методы анализа, синтеза, сравнения, обобщения.

Обобщены виды компетенций специалистов библиотечно-информационной отрасли, основными среди которых являются: функциональная (профессиональная), интеллектуальная и социальная (социально-психологическая). Каждая из основных компетенций является комплексной и реализуется с помощью других компетенций и умений. Их формирование осуществляется путем профессиональной переподготовки, повышения квалификации, стажировки и оперативной актуализации знаний неформальными образовательными каналами.

Информационная компетентность и информационная грамотность является неотъемлемой составляющей в формировании профессиональной компетентности работника библиотечно-информационной отрасли, способного отвечать запросам профессии и потребностям общества. Рассмотрен американский опыт обеспечения информационной грамотности с использованием учебной программы с учетом внешних переменных факторов: стандартов образования, моделей образования, новых технологий, возможностей и требований общества к информационному специалисту.

Уровень профессиональных компетенций является ключевым критерием для оценивания эффективности работников. Оценивание профессиональной компетентности специалистов библиотечно-информационной отрасли может рассматриваться как неотъемлемый и важный этап в структуре подготовки специалистов, а также как направление прикладного исследования, которое направлено на выявление проблем в формировании, реализации и развитии компетенций, поиск путей их решения.

Изучены и обобщены различные виденья критериев оценивания компетентности и эффективности работы. Результаты оценивания профессиональных компетенций библиотечных специалистов дают представление о восприятии и отношении пользователей и общества к результатам деятельности библиотек и их персонала.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, информационная компетентность, специалисты, библиотекари, оценивание, критерии.